

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів II курсу

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 20 від 25.06.2013 р.)*

Харків
2013

Програма навчальної дисципліни “Порівняльне адміністративне право” (галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030202 “Міжнародне право”) для студентів II курсу / уклад.: І. М. Компанієць, Ю. В. Мех; за заг. ред. В. Я. Настюка. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 12 с.

У к л а д а ч і: І. М. Компанієць,
Ю. В. Мех

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 6 від 17.06.2013 р.)*

ВСТУП

“Порівняльне адміністративне право” є навчальною дисципліною, призначенням якої є визначення змісту, обсягу та характеру сфери адміністративно-правового регулювання в Україні і зарубіжних країнах з метою гармонізації національного законодавства з міжнародними нормами та стандартами.

Для України, в якій триває адміністративна реформа з її євроінтеграційними прагненнями, є дуже важливим вивчення і використання зарубіжного досвіду. Особливо це стосується сфери діяльності публічної адміністрації. Ознайомлення та аналіз світових правових систем, основних тенденцій розвитку адміністративного права в зарубіжних країнах дозволяє запозичити дійсно передовий досвід та адаптувати його як до українського законодавства, так і вітчизняної практики.

Навчання відбувається у формі лекцій, практичних, семінарських занять, індивідуальних і групових консультацій, виконання студентами самостійних завдань, їх участі в науково-дослідницькій роботі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати предмет, метод і систему адміністративного права зарубіжних країн, зв'язок цієї галузі права з іншими галузями права; основні проблеми науки адміністративного права; базові концепції з зарубіжних доктрин публічної адміністрації та адміністративного права, організацію та функціонування системи органів публічної адміністрації провідних зарубіжних країн, зміст та форми діяльності органів публічного управління усіх рівнів, зміст та види контролю за діяльністю органів публічної адміністрації;

вміти використовувати отримані знання в правозастосовній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, які регламентують відносини у сфері публічної адміністрації; аналізувати й коментувати відповідні нормативні положення; прогнозувати напрями здійснення реформ у зазначеній сфері; користуватися сучасною науковою і спеціальною літературою, електронними юридичними базами даних, іншими інформаційними джерелами.

Зважаючи на чисельність нормативно-правових актів, що регламентують відносини у сфері публічної адміністрації, студентам пропонується при вивченні навчальної дисципліни “Порівняльне адміністративне право” здійснювати пошук необхідних актів на Інтернет-сайті www.zakon1.rada.gov.ua.

З М І С Т

Р о з д і л 1. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ В ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СУЧАСНОСТІ

I. Введення в навчальну дисципліну “Порівняльне адміністративне право”

Порівняльне адміністративне право як навчальна дисципліна. Предмет та завдання порівняльного адміністративного права. Система та принципи порівняльного адміністративного права. Система та види джерел порівняльного адміністративного права. Співвідношення порівняльного адміністративного права з іншими правовими дисциплінами.

II. Адміністративне право в правових системах сучасності

Поняття адміністративного права в зарубіжних країнах. Предмет та система адміністративного права в країнах континентальної правової системи. Предмет та система адміністративного права в країнах англосаксонської правової системи. Принципи адміністративного права, особливості їх класифікації. Поняття та види джерел адміністративного права.

III. Публічна адміністрація як правова категорія порівняльного адміністративного права

Поняття публічної адміністрації та її ознаки. Система органів публічної адміністрації. Принципи організації і діяльності публічної адміністрації. Правовий статус та повноваження глав держав у сфері публічної адміністрації. Уряди в системі органів публічної адміністрації: правові засади діяльності та

повноваження. Центральні органи публічної адміністрації: міністерства, відомства та установи, їх види та повноваження. Децентралізовані адміністративні установи: склад, структура та повноваження.

IV. Служба в органах публічної адміністрації

Публічна служба: поняття та сутність. Правове регулювання публічної служби. Моделі публічної служби. Класифікація публічних службовців. Права та обов'язки публічних службовців. Проходження публічної служби. Відповідальність публічних службовців.

V. Форми діяльності публічної адміністрації

Поняття форм діяльності публічної адміністрації: ознаки та види. Адміністративні акти: поняття, види та їх загальнопорівняльна характеристика. Адміністративні договори. Адміністративний розсуд. Адміністративні процедури: поняття, види та їх правове регулювання. Підготовка та прийняття нормативних актів органів публічної адміністрації. Прийняття, оскарження та виконання індивідуальних адміністративних актів.

VI. Контроль за публічною адміністрацією

Контроль за публічною адміністрацією: поняття та сутність. Види контролю за публічною адміністрацією та їх загальна характеристика. Форми контролю глав держав. Форми парламентського контролю. Внутрішній адміністративний контроль, його види та сутність. Судовий контроль за публічною адміністрацією. Контроль громадськості.

Розділ 2. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО В ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

VII. Адміністративне право Сполучених Штатів Америки

Поняття адміністративного права США. Поняття джерела адміністративного права. Система та види джерел адміністративного права.

Організація адміністрації США. Федеральні адміністративні установи. Адміністративні установи штатів.

Публічна служба: поняття та види. Класифікація цивільних службовців. Права та обов'язки цивільних службовців. Діяльність адміністративних установ США. Адміністративна нормотворчість. Сутність та види квазісудової діяльності. Адміністративна процедура. Контроль судів над адміністрацією. Види судового контролю.

VIII. Адміністративне право Великої Британії

Поняття та сутність адміністративного права Великої Британії. Джерела адміністративного права Великої Британії.

Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Система органів виконавчої влади. Центральні органи публічної адміністрації та їх правове становище. Регіональна адміністрація та її правовий статус.

Цивільна служба: поняття та види. Правове регулювання цивільної служби. Основні права та обов'язки цивільних службовців.

Контроль за діяльністю адміністративних органів: його сутність та види. Поняття та ознаки адміністративної юстиції.

IX. Адміністративне право Франції

Поняття адміністративного права Франції. Предмет та джерела адміністративного права.

Поняття та ознаки публічної адміністрації. Система державної адміністрації Франції. Центральна адміністрація та її правовий статус. Система місцевих органів державної адміністрації. Повноваження місцевих органів державної адміністрації.

Поняття та ознаки публічної служби. Правовий статус державного службовця. Кар'єра державного службовця.

Контроль за діяльністю публічної адміністрації: сутність та види. Форми адміністративного контролю. Судовий контроль за публічною адміністрацією. Адміністративна юстиція у Франції: сутність та система органів.

X. Адміністративне право Федеративної Республіки Німеччини

Поняття адміністративного права ФРН. Предмет адміністративного права ФРН. Система адміністративного права. Поняття та система джерел адміністративного права.

Поняття та види публічного управління. Структура федерального управління. Адміністративні процедури. Поняття та види форм адміністративної діяльності. Поняття адміністративних актів. Класифікація адміністративних актів. Публічно-правовий договір.

Публічна служба: поняття, види та принципи. Правове регулювання публічної служби. Види державних службовців. Права і обов'язки державних службовців.

Контроль за адміністрацією: поняття та сутність. Форми та види контролю за адміністрацією. Адміністративна юстиція. Судовий контроль.

XI. Адміністративне право Російської Федерації

Поняття та сутність адміністративного права Російської Федерації. Система та види джерел адміністративного права.

Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Система органів виконавчої влади. Уряд Російської Федерації: склад та повноваження. Федеральні органи виконавчої влади та їх правове становище. Органи виконавчої влади суб'єктів Російської Федерації.

Державна служба: поняття та види. Правове регулювання державної служби. Основні права і обов'язки державних службовців. Проходження державної служби.

Поняття та сутність адміністративної відповідальності. Види адміністративних стягнень.

Адміністративний процес: поняття, ознаки та структура. Проведення в адміністративних справах, їх види.

Контроль за діяльністю адміністративних органів. Адміністративна юстиція: поняття та ознаки.

СПИСОК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Адміністративне право України. Акад. курс: підруч. у 2 т. / відп. ред. В. Б. Авер'янов. – К.: Юрид. думка, 2007. – Т.1. Загальна частина. – 584 с.

Адміністративне право України. Акад. курс: підруч. у 2 т. / відп. ред. В. Б. Авер'янов. – К.: Юрид. думка, 2009. – Т.2. Особлива частина. – 624 с.

Адміністративне право України: підруч. / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Х.: Право, 2012. – 656 с.

Адміністративне право. Альбом схем: навч. посіб. / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй, В. М. Гаращук та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 160 с.

Административное право зарубежных стран: учебник для студентов, вузов, обучающихся по специальности “Юриспруденция” / В. Я. Кикоть, Н. В. Румянцев, Г. А. Василевич. – М., ЮНИТА-ДАНА. Закон и право, 2012. – 431 с.

Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: моногр. / Ю. П. Битяк. – Х.: Право, 2005. – 304 с.

Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн / В. В. Лісничий. – К.: ВД Професіонал, 2004. – 335 с.

Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління: [моногр.] / Н. П. Матюхіна; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х.: Консул, 2001. – 131 с.

Матюхіна Н. П. Управління поліцією зарубіжних країн: сучасні підходи та ключові поняття / Н. П. Матюхіна. – Х.: Гриф, 2006. – 301 с.

Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: [моногр.] / І. В. Назаров. – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Публічна влада та управління: принципи і механізм реалізації: [моногр.] / за заг. ред. Н. Р. Нижник. – Чернівці: Технодрук, 2008. – 432 с.

Пухтецька А. Європейський адміністративний простір /

А. Пухтецька. – К.: Юрид. думка, 2010. – 139 с.

Школик А. М. Порівняльне адміністративне право: навч. посіб. для юрид. ф-тів та ф-тів міжнарод. відносин / А. М. Школик. – Л.: ЗУКЦ, 2007. – 226 с.

Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Е. Шмідт-Ассманн; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2009. – 523 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів II курсу

За загальною редакцією В. Я. Настюка

У к л а д а ч і : КОМПАНИЄЦЬ Ігор Миколайович,
МЕХ Юлія Володимирівна

Відповідальний за випуск *В. Я. Настюк*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 18.07.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,75. Облік.-вид. арк. 0,26. Вид. № 374.
Тираж 50 прим. Зам. № 4640. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.